

cinas lucrorum sæculi hujus hic posuerunt, hic dimiserunt, et viam quæ ducit ad vitam, expediti sicut boni milites cucurrerunt; sicut scriptum est: « Tanquam nihil » habentes, et omnia possidentes¹. » Et vere in terra nihil habebant. Sed in cœlo felicitatem perpetuam possidebant. Ad cœlum devote festinabant, et viam vitæ securi currebant; et adhuc longe positi manus ad palmam extendebant. Currite sancti; sic currite, ut comprehendatis: « Regnum cœlorum vim patitur, et qui vim faciunt, diripiunt illud². » Non est angustum: quisquis beatus vult esse, ad regnum cœlorum festinet. Nulli clausum est, nisi ei qui se excluserit. Paratus est Christus suscipere confessores suos. Ipse desuper dicit: Specto vos, certantes adjuvabo, vincentes coronabo.

II. Hanc pollicitationem Martyres tenentes, terrores et minas persecutoris pro nihilo habuerunt. Nam cum persecutor diceret: « Sacrificate idolis: » responderunt, « Non facimus, quia æternum Deum in cœlis habemus, » cui semper sacrificamus; nam dæmoniis non immolamus. » Et iudex: « Quare ergo contra præceptum sacrum » facitis? » Responderunt: « Quia Magister cœlestis in » Evangelio nobis dicit: Qui reliquerit patrem et matrem, et uxorem et filios, et omnia quæ possidet, » propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam » æternam possidebit³. » Et iudex: « Ergo non obtemperabitis » præceptis imperatorum? » Et responderunt: « Non. » Et ille: « Quam ergo auctoritatem potestis habere, cum vos videatis supplicio subiacere? » Et Martyres dixerunt: « Auctoritatem Regis æterni portamus, » ideo auctoritatem mortalis hominis non curamus. » Tunc in carceribus missi, catenis onerati sunt. Quantum dictum est ab impiis: « Ubi est Deus eorum⁴? » Veniat

¹ 2 Cor. VI, 10. — ² Matth. XI, 12 — ³ Id. XIX, 29. — ⁴ Psal. CXXIII, 3.

Deus eorum, in quem crediderunt, et liberet eos de carceribus, eripiat eos a gladio, eripiat eos a bestiis. Omnia ista dicebant, sed in petra positos non dejiciebant. Illi sæviebant, sed illi non timebant. Sciebant ubi eos dimittebant, et quo festinabant. Coronantur Martyres confessores, et remanserunt iudices desertores. Sic Deus vult unumquemque Christianum probare, ut probatum velit cum Martyribus coronare.

SERMO CCCXXVII¹.*In Natali Martyrum.*

I. CANTAVIMUS Deo Martyrum voce: « Judica me, » Deus, et discerne causam meam de gente non sancta². » Martyrum vox est. Quis audeat dicere: « Judica me, » Deus, » nisi qui habet optimam causam? Promissis et minis tentatur anima, mulcetur illecebris, torquetur doloribus: omnia pro Christo victa sunt ab invictis Martyribus. Victus est promittens mundus, victus est sæviens mundus. Non tenuit voluptas, non terruit cruciatus. Aurum in fornace purgatum ignem gehennæ non timet. Ideo tanquam purgatus igne tribulationis beatissimus Martyr securus dicit: « Judica me, Deus. » Quidquid in me inveneris bonum, judica. Donasti mihi quod tibi placeat; inveni in me, et judica me. Non me tenuit dulcedo sæculi, non me a te detorquet tribulatio sæculi. « Judica me, et discerne causam meam de gente non

¹ Alias 27, ex Sirmondianis. — ² Psal. XLII, 1.

» sancta. » Multi patiuntur tribulationes; parem habent poenam, sed parem non habent causam. Multa mala patiuntur adulteri, multa mala patiuntur malefici, multa mala patiuntur latrones et homicidæ, multa mala patiuntur scelerati omnes, multa mala, inquit, et ego martyr tuus patior: sed « Discerne causam meam de » gente non sancta, » latronum, homicidarum, scelestorum omnium. Pati talia, qualia ego, possunt: habere talem causam non possunt. Ego in fornace purgor; illi cinerescunt. Et hæretici patiuntur, et plura a se ipsis; et volunt martyres dici. Sed contra illos cantavimus: « Discerne causam meam de gente non sancta. » Non facit Martyrem poena, sed causa.

II. In passione Domini tres cruces erant, una poena, sed dispar causa. Ad dexteram unus latro, ad sinistram alter latro: in medio iudex, inter ambos pendens in cruce, quasi pronuntians de tribunali, audivit unum dicentem: « Libera te, si justus es¹; » audivit alterum parem suum corripientem et dicentem: « Tu non times » Deum? Nos pro malis nostris ista patimur; nam iste » justus est². » Malam habebat causam, et discernebat Martyrum causam. Quid est enim aliud: « Nos pro malis nostris ista patimur; nam iste justus est: » Quis causam discerneret Martyrum a causa impiorum poenam patientium? Iste, inquit, justus agnoscitur; nos pro nobis patimur, pro malis nostris patimur. « Domine: » Vide quid dicat socio poenæ suæ. Christus pariter pendebat; sed non pariter vilescebat. Agnoscebatur Dominus a pendente. Unum erat crucis consortium; non erat unum præmium. Quid dico? Das Christo præmium, qui dator est præmiorum? « Domine, inquit, memento mei, » cum veneris in regnum tuum. » Pendentem videbat,

¹ Luc. xxiii, 39. — ² Ibid, 40, 41.

crucifixum videbat; et regnaturum sperabat. « Memento, » inquit, mei, » non modo, sed « Cum veneris in regnum » tuum. » Multa, inquit, mala feci, requiem celerem non mihi spero: sufficiant tormenta mea usque ad adventum tuum. Modo torquear; cum veneris, tunc mihi parce. Ille se differebat: sed Christus paradisum non petenti offerebat. « Memento mei: » sed quando? « Cum veneris » in regnum tuum. » Et Dominus: « Amen dico tibi, » hodie mecum eris in paradiso¹. » Discipuli mei dimiserunt me, Discipuli mei desperaverunt de me; et tu in cruce cognovisti me, non contempsisti moriturum, sperasti regnaturum: « Hodie mecum eris in paradiso. » Non a te recedo. Discreta est causa; numquid poena? Bona ergo vox: « Judica me, Deus, et discerne causam » meam de gente non sancta. » Omnes qui vivimus in hoc sæculo, laboremus ut bonam causam habeamus: ut si quid nobis acciderit in hoc sæculo, cum bona causa hinc exeamus.

SERMO CCCXXVIII².

In Natali Martyrum.

I. In Psalmo diximus Domino Deo nostro: « Pretiosa » est in conspectu Domini mors sanctorum ejus³. » Pretiosa est mors sanctorum Martyrum; quia pretium eorum est sanguis Domini ipsorum. Passus est enim passione sua, quia erant passuri post ipsum. Præcessit ipse, et

¹ Luc. xxii, 42, 43. — ² Alias de Diversis 117. — ³ Psal. cxxv, 15.

secuti sunt multi. Valde enim erat aspera via : sed fecit ipsam lenem, quando ipse ante omnes transivit. Ideo cæteri non timuerunt transire, quia ipse prior transivit. Mortuus est enim, et terruit Discipulos suos. Resurrexit, et abstulit illis timorem, et dedit amorem. Quando enim mortuus est Christus, trepidaverunt Discipuli, et putaverunt quod periit. Quando secuti sunt, ibi videte gratiam Dei. Tunc latro credidit, quando Discipuli trepidaverunt. Erat enim unus latro in cruce cum illo, sicque in illum credidit, ut diceret : « Domine, in mente » me habe, dum veneris in regnum tuum². » Quis illum docebat, nisi qui juxta illum pendeat? Erat enim illi fixus a latere : sed habitabat in corde.

II. In isto autem Psalmo, ubi diximus : « Pretiosa » in conspectu Domini mors sanctorum ejus : » ibi scriptum est et quod audistis : « Ego dixi in extasi mea : Omnis » homo mendax³. » Quid dicimus, fratres? « Omnis » homo mendax, » Ergo et Martyres mendaces fuerunt? Si autem Martyres veraces fuerunt? quomodo verum est : « Omnis homo mendax : » Scriptura dicit : « Omnis » homo mendax : » Si dixerimus : Veraces erant Martyres; Scripturam facimus mendacem. Si autem verum dixit Scriptura, quia « Omnis homo mendax; » ergo Martyres mendaces fuerunt. Quomodo ergo habemus ostendere et Scripturam veracem et Martyres veraces? An forte Martyres non fuerunt homines? Si autem erant homines, quomodo verum est : « Omnis homo mendax? » Quid ergo faciemus? Laborabimus, ut ostendamus vobis quia et Scriptura vera est, et « Omnis homo mendax; » et Martyres veraces fuerunt, quia pro veritate mortui sunt. Ideo enim sunt Martyres, quia pro veritate passi sunt. Martyr enim est verbum Græcum, et Latine testis dici-

¹ Luc. xxiii, 42. — ² Psal. cxv, 11.

tur. Si ergo veri testes fuerunt, vera dixerunt; et vera dicendo coronas acceperunt. Si autem testes falsi fuerunt, quod absit, non ad coronas, sed ad pœnas ierunt : quia scriptum est : « Testis falsus non erit impunitus⁴. » Ergo ostendamus illos veraces. Jam ipsi se ostenderunt, quando pro veritate etiam mori voluerunt. Quomodo ergo verax est Scriptura, quæ dicit : « Omnis homo » mendax? » Rogemus Dominum nostrum Jesum Christum; et ipse nobis solvet istam quæstionem. Unde habet illam nobis solvere? De Evangelio, de quo modo loquebamur, quando vobis legebatur.

III. Audistis enim, quando legebatur Evangelium, quia Martyribus dicebat Dominus Jesus : « Cum tradent » vos, nolite cogitare quid loquamini, aut quid dicatis; » dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non » enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, » qui loquitur in vobis². » Quia si vos loquimini, mendacium dicitis : quia « Omnis homo mendax. » Vidit ergo ipse Dominus, quia « Omnis homo mendax, » et dedit Martyribus Spiritum suum : ut non ipsi loquerentur, sed Spiritus ejus; ut non essent mendaces, sed ut essent veraces. Ecce quare veraces fuerunt; quia non ipsi loquebantur, sed Spiritus ejus. Et modo quod vobis loquimur, si de nostro loquimur, mendacium dicimus. Si autem sunt Spiritus Dei, quæ vobis dicimus, ideo vera sunt. Et vos proficite : nolite de vestro velle loqui, si vultis vera loqui; ut non remaneatis homines mendaces, sed sitis filii Dei veraces.

IV. Omnes hæretici etiam pro falsitate patiuntur, non pro veritate : quia mentiuntur contra ipsum Christum. Omnes pagani, impii quæcumque patiuntur, pro falsitate patiuntur. Nemo ergo se extollat et gloriatur de passione,

¹ Prov. xix, 5. — ² Matth. x, 10 et 20.

sed prius ostendat linguæ suæ veritatem. Tu ostendis pœnam, ego quæro causam. Tu dicis : Sum passus; ego dico quare sis passus. Nam si attendamus solas passiones, coronantur et latrones. Numquid audet dicere ille : Tanta et tanta passus sum? Quare? Quia dicitur illi : Propter facta tua mala : ideo malam habuisti pœnam, quia prius malam habuisti causam. Si de passione gloriandum est; potest et ipse diabolus gloriari. Videte quanta patitur, cujus ubique templa evertuntur, cujus ubique idola franguntur, cujus ubique sacerdotes et arreptitii cæduntur. Numquid potest dicere : Et ego martyr sum, quia tanta patior? Ergo homo Dei prius sibi eligat causam, et securus accedat ad pœnam. Quia si in bona causa accedit ad pœnam, post pœnam accipiet et coronam.

V. « Ergo in memoria æterna erit justus, et ab auditu » malo non timebit¹. » Venit enim iudex omnium vivorum et mortuorum, sicut in Evangelio legimus. Et verum est, quoniam ista quæ modo videmus, non erant quando futura dicebantur. Quod videtis modo prædicari nomen Christi per omnes gentes, converti homines ad unum Deum, dimitti idola, dimitti dæmonia, everti templa, frangi simulacra; omnia ista nondum erant, tamen dicebantur, et modo videntur. In quibus ergo litteris scripta sunt ista, quæ jam videmus, (tunc autem scripta sunt, quando non videbantur, sed futura promittebantur,) in ipsis litteris legimus quod nondum venit. Nondum enim venit dies iudicii, nondum venit resurrectio mortuorum, nondum venit iudicaturus, qui prius venerat iudicandus. Iudicatus injuste, iudicaturus juste. Differens potentiam, cum vult ostendere patientiam. Venturus est ergo, et quomodo se promisit esse venturum cum Angelis suis, sic veniet, et apparebit in claritate omnibus

¹ Psal. cxl, 7.

etiam resurgentibus. Unusquisque enim resurrecturus est cum causa sua. Qualis enim modo cum moritur recipitur in carcerem, talis procedit ad iudicem. Modo opus est ut componat causam suam, inclusus non potest. Qui ergo bonas habent causas, recipiuntur in requiem : qui autem malas habent causas, recipiuntur in pœnas. Sed majores pœnas passuri sunt, cum resurrexerint : in quarum comparatione tales sunt istæ quas patiuntur qui mortui sunt homines mali, qualia sunt somnia hominum qui torquentur in somnis. Animæ namquæ eorum patiuntur, caro non patitur. Major autem cruciatus est, si vigilans torqueatur. Ergo cum resurrexerint omnes, et apparuerint ante iudicem justum, sicut ipse prædixit, separabit eos sicut pastor separat oves ab hœdis : hœdos ponet ad sinistram, oves autem ad dexteram. Et dicet his qui ad dexteram sunt : « Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, » quod vobis paratum est ab origine mundi¹. » Ad istam vocem gaudent dexteri, gaudent iusti; illis autem qui sunt a sinistra dicitur est : « Ite in ignem æternum cum » diabolo et angelis ejus². » Ab hoc auditu malo justus non timebit.

VI. Nondum ergo receptis fructibus³ suis beati sunt modo sancti Martyres, quoniam cum Christo sunt animæ eorum. Quid autem paretur illis in resurrectione, quis potest verbis explicare? « Quod oculus non vidit, nec » auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præ- » paravit Deus diligentibus se⁴. » Si tanta bona quæ accepturi sunt fideles boni, nemo explicat verbis; non sine causa talia illis præmia præparantur, qui usque ad sanguinem pro veritate certaverunt. Non eos mundus illexit, non eos terror fregit, non tormenta vicerunt, non

¹ Matth. xxv, 32. — ² Ibid. 34. — ³ Forte, corporibus. — ⁴ Isai. lxiv, 4, et 1 Cor. ii, 9.

blanditiæ deceperunt. Corpora ipsa sua habebunt magna ornamenta, in quibus passi sunt magna tormenta.

SERMO CCCXXIX¹.

In Natali Martyrum.

I. PER tam gloriosa sanctorum Martyrum gesta, quibus ubique floret Ecclesia, ipsis oculis nostris probamus quam verum sit quod cantavimus, quia « Pretiosa in conspectu » Domini mors sanctorum ejus² : quando et in conspectu nostro pretiosa est, et in conspectu ejus, pro cuius nomine facta est. Sed pretium mortium istarum mors est unius. Quantas mortes emit unus moriens, qui si non moreretur, granum frumenti non multiplicaretur? Audistis verba ejus cum appropinquaret passioni, id est, cum nostræ appropinquaret redemptioni : « Nisi granum tritici cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum » manet : si autem mortuum fuerit, multum fructum affert³. » Egit enim in cruce grande commercium; ibi solutus est sacculus pretii nostri : quando latus ejus apertum est lancea percussoris, emanavit inde pretium totius orbis. Empti sunt fideles et Martyres : sed Martyrum fides probata est; testis est sanguis. Quod illis impensum est, reddiderunt, et impleverunt quod ait sanctus Joannes : « Sicut Christus pro nobis animam suam posuit, » sic et nos debemus pro fratribus animas ponere⁴. » Et

¹ Alias 33, ex Vignerianis. — ² Psal. cxv, 15. — ³ Joan. xii, 24, 25. — ⁴ Id. iii, 16.

alibi dicitur : « Ad mensam magnam sedisti, diligenter » considera quæ apponuntur tibi, quoniam talia te oportet præparare¹. » Mensa magna est, ubi epulæ sunt ipse dominus mensæ. Nemo pascit convivas de se ipso : hoc facit Dominus Christus; ipse invitator, ipse cibus et potus. Agnaverunt ergo Martyres quid comederent et biberent, ut talia redderent.

II. Sed unde talia redderent, nisi ille daret unde redderent, qui prior impendit? Unde et Psalmus, ubi scriptum cantavimus : « Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus, » quid nobis commendat? Consideravit illic homo quanta accepit a Deo : circumspexit quanta munera gratiæ Omnipotentis qui eum creavit, qui perditum quæsit, qui invento veniam dedit, qui pugnantem infirmis viribus juvit, qui se periclitanti non subtraxit, qui vincentem coronavit, cui præmium se ipsum dedit : consideravit hæc omnia, et exclamavit, et dixit : « Quid retribuam » Domino pro omnibus quæ retribuit mihi²? » Nolebat esse ingratus, rependere volebat, et quid rependeret non habebat. Non dixit : « Quid retribuam Domino » pro omnibus quæ tribuit mihi, sed « pro omnibus quæ retribuit mihi. » Non tribuit, sed retribuit. Si retribuit, aliquid nos impenderamus. Plane impenderamus mala nostra, retribuit bona sua : retribuit enim bona pro malis, cum nos retribuimus mala pro bonis. Quærit ergo quid retribuatur; angustias patitur, unde debitum solvat non invenit : « Quid retribuam Domino pro omnibus » quæ retribuit mihi? » Et quasi invenerit quod retribuere, « Calicem, inquit, salutaris accipiam, et nomen » Domini invocabo³. » Quid est hoc? Certe reddere cogitabat. Adhuc quærit accipere : « Calicem salutaris accipiam. » Quis est calix iste? Calix passionis amarus et

¹ Prov. xxii, 1. — ² Psal. cxv, 2. — ³ Ibid. 13.

salubris; calix quem nisi prius biberet medicus, tangere timeret ægrotus. Ipse est calix iste: agnoscimus in ore Christi calicem istum dicentis: « Pater, si fieri potest, » transeat a me calix iste¹. » Nam et filii Zebedæi per matrem suam quæsierunt excelsa loca, ut unus eorum sederet a dextris, alius a sinistris: quibus ille ait: « Potestis » bibere calicem, quem ego bibiturus sum?² » Altitudinem quæritis? Per vallem venit ad montem. Sedem quæritis claritatis? Prius bibite calicem humilitatis. De ipso calice dixerunt Martyres: « Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo. » Non ergo times ne ibi deficias? Non, inquit. Quare? « Quia nomen Domini invocabo. » Quomodo vincerent Martyres, nisi ille in Martyribus vinceret qui dixit: « Gaudete, quoniam » ego vici sæculum³? » Imperator coelorum regebat mentem et linguam eorum, et per eos diabolus in terra superabat, et in cœlo Martyres coronabat. O beati qui sic biberunt calicem istum? finierunt dolores, et acceperunt honores. Attendite ergo, charissimi: quod oculis non potestis, mente et animo cogitate, et videte quia « Pretiosa » in conspectu Domini mors sanctorum ejus. »

¹ Matth. xxvi, 19. — ² Id. xx, 22. — ³ Joan. xx, 33.

SERMO CCCXXXI.

In Natali Martyrum.

I. BEATORUM solemnitas Martyrum, et expectatio Sanctitatis Vestræ de nobis sermonem flagitat. Intelligimus enim nos quod huic diei congruit disputare debere. Hoc vultis, hoc volumus: hoc faciat in cuius manu sunt et nos et sermones nostri; donet facultatem, qui tribuit voluntatem. In² hoc enim Martyres flagraverunt: invisibilibus enim amore succensi visibilia contempserunt. Quid amavit in se, qui contempsit et se, ne perderet se? Templam enim Dei erant, et Deum verum in se habitare sentiebant; ideo falsos deos non colebant. Audierant, sitienter hauserant, medullisque intimis cordis tradiderant, sibi quodam modo invisceraverant, quod Dominus dixit: « Si quis vult venire post me, neget semetipsum. » Neget, inquit, semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me³. Hinc aliquid volo dicere, et terret me vestra intentio, jubet oratio.

II. Quid est, rogo vos: « Si quis vult post me venire, » neget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me? » Intelligimus quid est: « Tollat crucem suam: »

¹ Alias 22, ex Sirmondianis. — Hunc Beda nondum vulgatus ad Gal. ii, appellat Sermonem de Qui amat animam suam, perdet eam. Florus ibidem Sermonem de verbis Domini. Cæterum hunc et alios quosdam antecedentes ac subsequentes de Natali martyrum, qui ex Lectionariis editi fuerunt Sermones, haudquaquam integros esse ostendit sæpe scissa et non satis constans orationis series. — ² Forte aliqua hic prætermissa. — ³ Matth. xvi, 24.